SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. C. No. 129. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 9, 1993. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 9-го ЛИПНЯ 1993 Ч. 129. РІК С.

ПРЕЗИДЕНТИ ДІЛИТИМУТЬ ЧОРНОМОРСЬКУ ФЛЬОТУ

Київ (УНІАР). — Тут у п'ятницю, 2-го липня, українська телевізія передала повідомлення Президента України Леоніда Кравчука, що не зважаючи на протидію деяких офіцерів він, спільно з президентом Росії Борісом Єльциним все ж таки плянують поділити Чорноморську фльоту, дотримуючись уже підписаних угод. Подібну заяву зробив і Б. Єльцин на російській телевізії. Рішення зборів офіцерів Чорноморської фльоти Президент Кравчук назвав „спробою перетворити цей орган на політичну структуру". Президент підкреслив, що збори фактично зігнорували рішення президентів двох держав і їх рішення суперечить лінії командування фльотою, яке діє згідно з директивою двох президентів і не може керуватися рішеннями офіцерських зборів.

Командуючий Чорноморської фльоти адмірал Едуард Балтін заявив командирам з'єднань і частин, що об'єднана Чорноморська фльота має бути під колишнім совєтським прапором, а не під андріївським прапором Російської фльоти; „фльотою керують не громадсько-політичні організації, не збори і мітинги, а командування".

Повернувшись з Криму, народний депутат України Микола Поровський повідомив, що очікуване масове підняття андріївського прапора не відбулося. На офіцерських зборах також не всі були однодушними: із 120 делегатів з числа реакційних офіцерів, проголосували за підняття андріївського прапора російської фльоти на всіх кораблях 67 осіб. Отже, 1-го липня на бойових кораблях російський прапор не був піднятий, його підняли на плавучій базі „Магомет Ґаджієв" та штаб дивізії берегової охорони, розташований у Симферополі.

Командуючий Військово-Морських Сил України Борис Кожин сказав, що президентам України і Росії довелося погодитися на компроміс. Своїми інтересами потупилася і Україна, і Росія, у повній мірі задовольнити обидві сторони неможливо. Минулорічну пропозицію командування зберегти Чорноморську фльоту єдиною під юрисдикцією України, оскільки вона розташована на її території, Росія відкинула. Єдиний вихід з цієї ситуації — негайне створення Військово-Морських Сил України та Військово-морської фльоти Росії на базі Чорноморської фльоти. „Україна є морською державою і повинна мати свою фльоту", — сказав Б. Кожин.

„Ню Йорк Таймс" підтверджує сумніви щодо І. Дем'янюка

Ню Йорк. — Під заголовком „Нові сумніви щодо Івана Ґрозного" появилася редакційна стаття у щоденнику „Ню Йорк Таймс" з середи, 7-го липня, в якій сказано, що вперше за роки леґальної боротьби федеральний суддя Томас Вайзман найшов „істотні сумніви", що Іван Дем'янюк, був відомим „Іваном Ґрозним" у концентраційному таборі в Треблінці.

Це, кажуть редактори газети, створює страшну можливість, що І. Дем'янюк не повинен був бути виданий Ізраїлеві Урядом ЗСА. Там він є під загрозою смерти. Ці, які віддалися справедливості та покаранню воєнних злочинців, повинні, на думку редакторів, сподіватися, що Верховний суд Ізраїля не підтримає смертного присуду І. Дем'янюка на базі цих поплутаних доказів. Тут вони відразу зазначують, що І. Дем'янюк не є зовсім безвинним, бо свідчення які мав суддя Т. Вайзман перед собою суґерують, що він був вартовим у таборі Собібор, де також відбувалися злочини. Одначе його видно Ізраїлеві на підставі, що він „Іван Ґрозний" з Треблінки, бо „ледве чи Ізраїль і ЗСА судили б Івана з Собібору".

Тепер суддя уважає, що докази не були достатніми на те, щоб Департамент юстиції через суд домагався відібрання американського громадянства та видачі його до Ізраїля на суд. Нові докази з колишнього СССР у формі зізнань інших колишніх українських вартових спонукали Апеляційний суд в Огайо поновити цю справу та перевірити чи попереднє рішення суду треба відкинути.

У статті сказано, що суддя Т. Вайзман вирішив, що ці сумнівні засуди були результатом чесних помилок урядових адвокатів, а не шахрайством, але це наступного місяця ще перевірить Апеляційний суд в Сінсінната.

У 210-сторінковому звіті судді Т. Вайзмана є жалюгідна розповідь про помилки Департаменту юстиції та відмови дати докази оборонцям І. Дем'янюка, зокрема докази про те, що кілька в'язнів не ідентифікували І. Дем'янюка, а знову інші називали його зовсім кимсь іншим.

Редакційна стаття твердить, що вправді суд в Ізраїлі може зігнорувати ці турбуючі питання у справі видачі І. Дем'янюка та базуватися на доказах під час його суду в Ізраїлі, де йому доказано, що він є „Іваном Ґрозним". „Одначе ці нові непевності, віднайдені в судах ЗСА, що передали І. Дем'янюка ізраїльському правосуддю є сильним арґументом проти смертної кари цього Івана", — закінчує газета свою редакційну статтю.

Е. ШЕВАРДНАДЗЕ ЗАПРОВАДИВ ВІЙСЬКОВИЙ СТАН В АБХАЗІЇ

Тбілісі, Грузія. — Спікер парляменту Грузії і голова цієї закавказької республіки Едуард Шеварднадзе запровадив військовий стан на території Абхазії терміном на два місяці. За словами грузинського лідера, керувати становищем в Абхазії буде особисто він. Шеварднадзе також заборонив політичні віча, демонстрації і ввів тимчасову систему перевірок і обшуків цивільного населення.

В указі голови Верховної Ради Грузії говориться, що військовий стан необхідний „для охорони територіяльної цілісности Грузії і уникнення небезпеки порушення її кордонів". Однак, на думку коментаторів, запровадження військового стану лише формально закріпило порядок, встановлений значно раніше. Протягом всіх 11 місяців грузинсько-абхазького конфлікту в реґіоні діяла поліційна година, а грузинське військо патрулювало столицю автономної республіки місто Сухумі.

За словами голови юридичної комісії грузинського парляменту Шалви Нателашвілі, головна різниця між колишнім і теперішнім становищем в тому, що всі справи оборони і безпеки віднині потрапляють в безпосереднє відання голови держави. Е. Шеварднадзе, колишній міністер внутрішніх справ, а потім голова комуністів Грузії і міністер закордонних справ колишнього Совєтського Союзу, є також головнокомандуючим грузинських збройних сил. Останнім часом він щораз частіше висловлював незадоволення низькою дисципліною в армії, командуванням і діями грузинського війська в Абхазії. У неділю, 4-го липня, Шеварднадзе усунув одного зі своїх генералів. У вівторок, 6-го липня, він взяв під особисту контролю також органи абхазької міліції і державної безпеки.

Як уже повідомлялося, минулої п'ятниці грузинський парлямент надав Шеварднадзе особливі уповноваження у зв'язку зі становищем в Абхазії. Грузинський лідер дістав право видавати укази, які вступають в силу негайно. Правда, парлямент залишив за собою право затвердити або відкинути указ протягом трьох діб після його видання.

У ТОКІО ПРОХОДЯТЬ НАРАДИ ВЕЛИКОЇ СІМКИ

Токіо. — На порядку денному наради голів держав Великої сімки, що відкрилася тут у середу, 7-го липня, велика увага приділяється економічним питанням. Тому напередодні відкриття наради міністри фінансів і торгівлі всіх сімох країн провели попередні переговори.

„Переговори були довгими і тяжкими", — так оцінив зустріч економічний представник Европейської спільноти сер Леон Бріттен. Однак партнерам вдалося досягнути згоди з багатьох питань. У середу підписано важливу угоду про зменшення або скасування митних тарифів на ряд товарів. Зокрема передбачено повне скасування митних тарифів на фармацевтичні товари, медичне обладнання, пиво і будівельні матеріяли. Будуть значно зменшені митні оплати на ряд товарів, зокрема на продукти зі спирту, сільськогосподарське обладнання і багато іншого. Крім того, міністрам також вдалося домовитися про незначне зменшення митних оплат на вироби з дерева і скла.

Однак підписана угода не стосується ряду важливих питань: зокрема, так і не вдалося відмовитися від зменшення мита на текстиль, чого добивалися европейські країни. Проти цього виступив представник ЗСА Міккі Кентор, який заявив, що ЗСА не можуть допустити такого, бо на сьогодні американська текстильна промисловість не в стані конкурувати з товарами з країн, що розвиваються. Таке ж становище виникло у зв'язку з европейською вимогою скасувати американське мито на сталь. І все таки підсумки наради дозволили генеральному директорові Генеральної угоди про митні тарифи і торгівлю (ҐАТТ) Пітерові Сатерлендові назвати її значним кроком вперед по лінії „уруґвайської рунди" договору і „проґресом на шляху до наступних угод". „Ми впритул підійшли до повного завершення 'уруґвайської рунди', — підкреслив М. Сатерленд — і, очевидно, в кінці цього року зможемо добитися остаточної угоди про нові принципи торгівлі".

Зменшення тарифів буде проведено протягом найближчих п'яти років. Підписані угоди повинні затвердити голови держав.

Деякі коментатори вважають, що ця угода може стати єдиним істотним досягненням токійської зустрічі.

У четвер, 8-го липня, в Токіо прибув російський президент Боріс Єльцин, який у п'ятницю візьме участь у нараді як обсерватор.

Л. КРАВЧУК ЗВЕРНУВСЯ ДО КЕРІВНИКІВ ДЕРЖАВ ВЕЛИКОЇ СІМКИ

Київ (УНІАР). — У вівторок, 6-го липня, Президент України Леонід Кравчук звернувся листами до керівників держав-членів Великої сімки напередодні їхньої зустрічі в Токіо, Японія, що розпочалася 7-го липня. У листах Президент України просить допомогти заснувати в Україні фонди підтримки для розвитку малого бизнесу та приватизації, а також створити стабілізаційний фонд для української грошевої одиниці.

Лідери сімох провідних держав світу обговорюють широке коло питань, в тому числі про нерозповсюдження ядерної зброї, розв'язку реґіональних конфліктів та зміцнення ООН. Розглянуть також можливість надання допомоги країнам СНД та іншим державам.

Домагаються відновлення СССР

Симферопіль (УНІАР). — Тут 2-го липня представники російської громади Криму, очолювані Анатолієм Лосем, заблькували рух транспорту на автомобільній стоянці біля будинку Верховної Ради Криму. Учасники акції критикували кримських керівників, які потурають „бандерівщині", вимагали відновлення СССР, зниження цін тощо. На вимогу генерал-майора міліції Миколи Ґамієва дотримуватись спокою, учасники акції почали з'ясовувати етнічне походження офіцера та вимагали припинити штампування тризубом пашпортів.

Комісія з військових питань Верховної Ради Криму спростувала повідомлення російського радіо, що до Криму начебто введено цілу дивізію морських піхотинців. Насправді введено тільки з'єднання для формування батальйону морської піхоти України.

Пластуни таборують

Іст Четем, Н. Й. — Тут на своїй оселі „Вовча тропа" пластунство у чотирьох підтаборах розпочало таборування, що триватиме від суботи, 3-го липня до суботи, 24-го липня.

Цього року на пластовій оселі табору є 234 учасників тому 79 новачок, 61 новаків, 50 юначок і 44 юнаків. Командантою табору новачок є пл. сен. Катруся Гарасевич, а командантом новаків пл. сен. Мирон Дитюк. Юнацтво, яке таборує під шатрами на двох окремих полянах пластової оселі, є під керівництвом досвідчених пластових виховників, команданткі ст. пл. Роксоляни Телепко і коменданта ст. пл. Марка Когута.

Команди таборів повідомляють, що День Пластуна відбудеться на оселі у суботу, 17-го липня, та в неділю, 18-го липня. Пластуни радо вітатимуть гостей.

Сенат ЗСА вимагає вивести сирійські війська з Ливану

Вашінгтон. — У вівторок, 6-го липня, Сенат З'єднаних Стейтів затвердив резолюцію, яка закликає президента Билла Клінтона припинити допомогу Сирії до того часу, поки сирійські війська не вийдуть з Ливану. Щоправда, резолюція має рекомендаційний характер, тобто не зобов'язує президента доконечно виконати її вимоги.

Подаючи текст резолюції, її ініціятор, мишиґенський сенатор-демократ Доналд Ригл заявив, що Сирія мусить вивести 40.000 своїх вояків з Ливану. На думку Д. Ригла, „Ливан не може повною мірою утвердити свою політичну незалежність і зберегти територіяльну цілісність" до того часу, поки сирійські війська залишаються на його території.

Резолюцію підтримали як лідер демократичної більшости в Сенаті Джордж Мітчел, так і лідер республіканської меншости Роберт Довл. У тексті документу підкреслюється, що Сирія повинна виконати свої зобов'язання, котрі містяться у міжнародній угоді 1989 року. Ця угода передбачає виведення сирійських військ зі східньої долини Бекаа до вересня 1993 року. Тим часом Сирія продовжує окупувати велику частину ливанської території, в тому числі й частину Бейруту, а також південний захід і північний захід Ливану.

Резолюція рекомендує міністерству фінансів відмовити Сирії у кредитах, що їх вона має намір дістати через Міжнародний валютний фонд і Світовий банк. Сенатор Д. Ригл закликав державного секретаря ЗСА Воррена Кристофера застосувати відповідний тиск на сирійський уряд.

Питання щодо присутности сирійських військ обговорується і в самому Ливані. Багато ливанців домагаються виведення чужинецьких військ зі своєї території, однак деякі політичні групи побоюються, що з відходом сирійців у Ливані знову виникне небезпека відновлення громадянської війни.

Створено Спілку Українських Викладачів

Київ (УНІАР). — Тут 1-го липня у приміщенні Спілки Письменників України відбулася презентація Спілки Українських Викладачів (СУВ). Організацію створили в Харкові з метою проведення освітньої праці в східніх областях. Спілка Українських Викладачів створена під еґідою Товариства „Просвіта", серед її членів є багато науковців з фізики, математики, біології тощо.

Головною метою СУВ є об'єднання зусиль українських викладачів для координування виховного процесу, створення програми підготови фахівців, підготова та видання підручників.

Як сказав Павло Мовчан, СУВ повинна заповнити ті прогалини, які існують в системі освіти.

В АМЕРИЦІ

ПРОДАЖ АВТОМОБІЛІВ трьох великих американських виробництв у червні підвищився майже на 10 відсотків, бо американці знову почали купувати авта домашнього виробу. Згідно з статистичними даними, Дженерал Моторс, Форд і Крайслер збільшили разом продаж на 9.9 відсотка у порівнянні з .04 відсотка авт японського випуску. Аналітики уважають, що покупці використовують низькі відсотки на позичках і тому міняють свої старі моделі на нові авта, при цьому дуже допоміжним є вміле реклямування авт американського виробництва .

ВЕЛИКА КІЛЬКІСТЬ американських корпорацій зменшують свій робітничий персонал, а окремі виробництва зменшують драстично ціни тільки для того, щоби заманити обережних покупців, які мусять тепер рахуватися зі своїми видатками. Незважаючи на це багато економістів не журяться існуючою інфляцією, одначе є й такі, яких це турбує та які уважають, що саме нагромадження готівки буде в майбутньому причиною загального зросту цін.

ПІСЛЯ П'ЯТИДЕННОГО перебування у державній тюрмі в нюйоркському стейті, шейх Омар Абдель Рахман, ісламський фундаменталіст, послідовники якого уважаються причетними до змови у запланованих бомбових вибухах в Ню Йорку, був перенесений до тюремної лікарні. Даніел Данн, речник бюра державних тюрем, підтвердив, що Абдель Рахман, який хворіє на цукрицю та має високий тиск крови, знаходиться в тюремній лікарні. Одначе він підкреслив, що стан його здоров'я не є загрозливим і він не має даних, як довго він буде перебувати в лікарні.

АМЕРИКАНСЬКЕ ВІЙСЬКО прибуває в Македонію і президент республіки Кіро Ґліґоров радісно вітав їх. На його думку присутність американських вояків у його країні є гарантією Македонії від можливої сербської агресії. Американський континент в числі 300 військовиків буде частиною миротворчих військ Організації Об'єднаних Націй, що складатиметься також із додаткових 700 вояків і старшин із скандинавських країн.

У ВІВТОРОК, 6-ГО ЛИПНЯ, ЗСА підписали договір з Росією, яким зобов'язалися позичковими гарантіями і позичками в сумі двох біл. дол. допомогти зупинити упадок у добуванні нафти і газу. Підписання цього договору вміло припало напередодні зустрічі керівників сімох індустріяльних країн в Токіо, де призидент Росії Боріс Єльцин плянує представити своє прохання про допомогу Заходу. Офіційні американські чинники заявили, що американська допомога є частиною 28 біл. дол. обіцяної допомоги Росії цими індустріяльними країнами.

ПЕРЕБУВАЮЧИ В ЯПОНІЇ, президент Билл Клінтон намагався договоритися з японським прем'єр-міністром Кіічі Міязава про торговельні концесії, але одночасно також старався найти спільну мову з новою генерацією японських політиків, які намагаються повалити партію, що керує Японією вже понад 40 років. Хоча президент Клінтон підкреслив, що не має наміру встрявати у японські вибори 18-го липня, то все ж таки кілька разів його коментарі схвалювали намагання нових партій та поодиноких політиків іти на прю з існуючим політичним естаблішментом.

КОАЛІЦІЯ РІВНОПРАВНОГО доступу до медичного лікування на перший погляд виглядала як громадська організація, що виникла спонтанно для протидії з частиною пропонованого бюджету, яка на їх думку приневолить убогих громадян користуватися не першоякісною охороною здоров'я. Одначе як виявляється, ця група була насправді створена індустрією виробництва ліків, яка свідома того, що громадські організації мають більші впливи на конґресменів, як представники фірм, що виробляють ліки.

У СВІТІ

ДРУЖИНА ФРАНЦУЗЬКОГО президента Даніель Міттеран особисто зустрілася з президентом Сербії Слободаном Мілошевічем і попросила його звільнити з тюрми лідера опозиційного Руху за оновлення Сербії Вука Драшковіча. Як відомо, В. Драшковіч і його дружина Даница зазнали знущань з боку поліції, відтак були заарештовані — нібито за причетність до організації масового маршу протесту з приводу резиґнації сербського президента Добріци Чосіча. Д. Міттеран запропонував С. Мілошевичеві випустити Драшкевічів до Франції для надання їм необхідної медичної допомоги.

РОЗВІДУВАЛЬНІ СЛУЖБИ Бразилії унеможливили запланований атентат на кубинського лідера Фіделя Кастро під час його близької візити в цю країну. Ф. Кастро має приїхати у бразилійське місто Салвадор на зустріч керівників держав і урядів Еспанії, Португалії і 19 країн Південної Америки, яка відбудеться від 13-го до 19-го липня. Як повідомила бразилійська газета „Коррею Бразилиенсі", представники військової розвідки підтвердили існування пляну атентату на Ф. Кастро.

ІРАНСЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ агентство ІРНА повідомило, що Китай допоможе Іранові збудувати ядерний реактор потужністю 300 меґаватт. У квітні цього року іранський парлямент затвердив підписану угоду з Пекіном про купівлю від нього двох реакторів, зазначивши при цьому, що вони будуть використані тільки в мирних цілях. Китайська сторона заявила також, що є готова „надати Іранові кредит у сумі 1 міл. дол. на спорудження метро в Теграні". До Китаю Іран експортуватиме нафту і залізо. Обсяг торговельного обміну між двома державами досягнув у 1992 році 400 міл. дол.

ПІСЛЯ ТОГО, ЯК ЦИМИ ДНЯМИ З'єднані Стейти повідомили про продовження мораторію на ядерні вибухи, британські представники почали переговори з Вашінгтоном у спробі знайти альтернативу своїм підземним ядерним випробуванням, котрі Лондон проводив на американському полігоні в пустелі Невада. Великобританія не брала на себе зобов'язання відмовитися від випробування ядерної зброї і мала намір здійснити три тести протягом трьох наступних років. Тепер рішення президента Б. Клінтона заблькувало таку можливість, однак англійський уряд вважає, що ядерні вибухи слід продовжувати, бо без них існуюча атомова зброя перестане бути надійною.

В АНҐОЛІ ТРИВАЄ громадянська війна, у висліді якої щодня гине до тисячі мирних мешканців. У великій скруті перебуває провінція Біє, 85 відсотків населення якої голодує. Міжнародну гуманітарну допомогу припинено відразу на другий день після її початку через непоступливість керівників опозиційної організації УНІТА. Чужинці, зокрема португальці, не можуть залишити країну, оскільки УНІТА не дозволяє приземлятися закордонним літакам на анґольських летовищах.

ЄГИПЕТСЬКА ПОЛІЦІЯ заарештувала в провінції Аль-Багр аль Ахмур 33 членів терористичної групи ісламських фундаменталістів. При обшуках у них знайдено 250 кілограмів вибухівки. В найближчі дні терористи стануть перед військовим трибуналом. Згідно з даними прокуратури, всі арештовані бойовики прибули до Єгипту з сусідніх країн зі завданням дестабілізувати політичну ситуацію і спровокувати масові безпорядки.

НОВИЙ СПАЛАХ ХОЛЕРИ зареєстровано в північній Бразилії. Згідно з повідомленням міністерства охорони здоров'я, тільки за останній тиждень вібрійон холери виявлено в 1,400 осіб. Від початку цього року у Бразилії зареєстровано до 25,000 випадків цього захворювання, 290 з них закінчилися смертю. Найбільше постраждав від епідемії стейт Сеара, бо цей район охопила страшна посуха, у висліді якої згинуло багато худоби, випалено сільсько-господарські плянтації, багато сіл і міст залишилося без питної води.

ЛІБІЙСЬКИЙ ЛІДЕР Муамар Каддафі під час свого останнього виступу на телевізії повідомив, що відтепер злодіїв і повій у Лібії не будуть ув'язнювати в тюрму, а каратимуть згідно з приписами ісляму: злодіям будуть відрубувати руки, а повій битимуть прилюдно батогами.

ВПРОДОВЖ ОСТАННІХ 10 років у поштових урядах вбито 34 працівників. Смертоносцями у всіх випадках були таки їхні товариші праці. З уваги на це Поштове управління переводить обширні досліди, щоб дізнатись, що саме є причиною такої поведінки їхніх робітників.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc at 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс)

Postmaster Send address changes to

Svoboda 30 Montgomery Street Jersey City N J 07302
Tel (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City N J

Передплата на рік $40.00 на півроку — $22.00 на 3 місяці $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і money orders виставляти на Svoboda

Статті і дописи підписані авторами не мусять відповідати поглядам Редакції Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою —
За зміст оголошень Редакція не відповідає

P.O. Box 346 Jersey City N J 07303

Відгуки на бомбардування Багдаду

Повторимо коротенько праісторію події. У квітні ц. р. полетів до Кувайту колишній президент Джордж Буш — на запрошення тамтешнього уряду, який надав йому найвище відзначення, як визвольникові Кувайту від окупації Іраком. Під час тих відвідин у Кувайті тамтешня поліція арештувала який десяток арабів, між ними двох старшин іракської військової розвідки: в автомобілі одного з них знайшли годинникову бомбу великої натуги. Арештованим закинули змову на життя Буша. З доручення президента Клінтона — полетіли туди фахівці Сі-Ай-Ей і ФБІ, які перевіривши цю історію вернулися до Вашінґтону, звітуючи Клінтонові, що немає сумніву, що Ірак плянував вбити Буша. Президент Клінтон, після нарад з Пентаґоном і своєю Радою Безпеки, наказав збомбардувати ракетами з лінійного корабля будинки централі військової розвідки у Багдаді — що й сталося: поцілено будинки, але згинуло притому кілька цивільних осіб. Ціллю того бомбардування була перестoрога на адресу іракського диктаторського президента Саддама Гуссейна, що кожний терористичний акт Іраку стрінеться з рішучою відплатою Америки.

Відгуки на цей акт Америки супроти Багдаду були в різних країнах дуже різні. За переведеними опитами в Америці — більшість одобрювала той акт, — так само Конґрес солідаризувався з Клінтоном. Все ж — є чимало американських громадян, які вважають, що ракетний акт американської відплати за змову на життя Буша — був зайвий, непередуманий і в наслідках шкідливий, бо Саддам Гуссейн отримав підтримку від своїх громадян, обурених „злочинною підступною напастю" — як писала іракська преса. Немає сумніву, що й у більшості арабського світу, зорієнтованого на Захід, реакція була некорисна для Америки, бо хоч той арабський світ насторожений проти Саддама, проте ще більше насторожений проти військової інтервенції Америки.

Західні союзники Америки офіційно не заявилися ані „за", ані „проти". Президент Клінтон не радився отих союзників, бо це, мовляв внутрішня справа Америки, змова на життя колишнього її президента за його діла під час його урядування (війна проти Іраку). Можна здогадатися, що в Західній Европі думки про цю справу поділені. Президент Росії Боріс Єльцин заявився публічно по стороні Америки. Зате міністер закордонних справ України Анатолій Зленко відчитав у Верховній Раді заяву, в якій таврує ракетний налет на Багдад, як неоправданий акт.

Різна реакція Росії й України логічна і зрозуміла. Теперішній Президент Америки, чи пак його державний секретар Воррен Кристофер, ставиться легковажно до України, бачучи на Сході Европи тільки Росію, як свого „партнера". Тому зрозуміло, що Єльцин мусить солідаризуватися з американським Президентом — принципово, без уваги на суму суть даної справи. Що інше з Україною, якій залежить на добрих взаєминах з арабським світом, особливо з тамтешніми продуцентами й експортерами нафти й ґазу, що їх Україна не має. А втім, не всі члени української державної верхівки погоджуються з заявою речника Уряду, міністра Зленка. Бо ось Олесь Шевченко, член Верховної Ради, який кілька днів тому доповідав на форумі Наукового Т-ва імени Шевченка в Ню Йорку, запитаний одним учасником того вечора про думку щодо бомбардування Багдаду, відповів, що „не можна толерувати терористичних замахів, бо це тільки заохота терористам".

Це правда, але правдою є теж, що в політиці рішає не момент етики, а момент доцільности. Якщо була б якась надія, що вибухи американських ракет у Багдаді спам'ятають Саддама Гуссейна, стривожать його і переконають, що небезпечно провокувати могутню американську великодержаву, то ця ракетна атака була би виправдана. Коли ж у практиці вона тільки скріпила диктаторську владу Гуссейна і тільки скріпила окреслювання іракськими арабами Америки, як „царство сатани", то американський Уряд тільки збільшив загрозу дальших терористичних актів Іраком, Іраном чи Лібією.

Микола Рябчук,
Київ

НАВІЩО ПРЕМ'ЄРСТВО Л. КРАВЧУКОВІ?

II

Цю пропозицію підтримало лише 90 депутатів (з-понад чотирьохсот присутніх). Натомість проти відставки Л. Кучми проголосувало 223 депутати, зокрема й ті, хто буквально напередодні енергійно добивався його відставки. Така кардинальна зміна настроїв не повинна дивувати: хоч би як представники посткомуністичної більшости у Парляменті критикували Кучму за надмірне „реформаторство", вони знають, що в їхніх силах будь-коли це реформаторство обмежити, зупинити чи повернути в потрібний бік. Тим часом як Президент непідконтрольний Парляментові, а отже при всій своїй поміркованості і навіть консерватизмі він залишається непередбачуваним: приклад Єльцина, що, очоливши реформістський уряд, почав затяжну боротьбу з консервативним російським парляментом, схоже, виявився вирішальним для Л. Кравчука як потенційного голови українського Уряду.

Український Парлямент за своїм складом мало чим відрізняється від російського, отже й його небажання мати „свого Єльцина" цілком зрозуміле. Менш зрозумілим виглядає згаданий крок Кравчука — політика обережного, проникливого і жодною мірою не схильного до ризиковних кроків. Малоймовірно, щоб він не знав і не передбачував негативної реакції Парляменту на свою пропозицію щодо очолення Уряду. Кравчук не з тих, хто іде ва-банк; він радше з тих, хто сім разів відміряє, перш ніж відрізати.

Його пропозиція особисто очолити Уряд була, скоріш за все черговим „відмірянням" перед невідомим нам покищо „відрізанням". Найімовірніше, Кравчуків жест переслідував мету головним чином політично-пропагандистську. З одного боку, Президент мусив якось прореаґувати на дедалі чисельніші докори в бездіяльності, самоусуненні від вирішення найголовніших, себто економічних проблем, переході на долю „англійської королеви", — що долинають головним чином із табору опозиції. З іншого боку, він мусив нагадати й посткомуністичній парляментській більшості про свою присутність та готовність діяти рішуче, надто у ситуації, коли саботування реформ ставить під загрозу безпеки країни, а отже й владу самого Президента.

Запропонувавши себе на посаду голови Уряду без попередньої пропагандистської підготови (у стінах Парляменту і за його межами) і навіть без попереднього зондажу (цю пропозицію мав би висунути спершу хтось із відданих йому депутатів — пустити хоча б так звану „пробну кулю"), Кравчук, правдоподібно, й не сподівався отримати не надто потрібне йому (покищо) прем'єрство. Важливішим був зовнішній ефект: показати усім, що Президент хоче працювати, а йому не дають, — і перекласти таким чином усю відповідальність на Парлямент.

Цей хід слід розглядати, скоріш за все, у контексті майбутнього прийняття Конституції (головою комісії, що створювала її проєкт, є сам Президент), та проведення після цього чергових виборів. Запевнивши депутатів у своїй відданості Конституції і, закликавши усіх інших її дотримуватись („поки є Конституція, ми повинні її додержуватись"), Президент водночас нагадав про її „латаний-перелатаний" характер: діюча Конституція України успадкована нею від „УРСР" — із безліччю змін, доповнень та неузгодженостей. „Думаю, що кожен за особистим або корпоративним інтересом може знайти в цьому документі те, що йому потрібно", — сказав Кравчук. Отож „не дай нам Бог розпочати конституційні ігри і конституційні війни". Якщо ж Парлямент і далі зволікатиме із прийняттям нової Конституції, то, недвозначно пояснив депутатам Кравчук, доведеться „шукати інші шляхи, аж до безпосереднього звернення до народу" („Голос України", 22 травня 1993).

„Звернення до народу", очевидно, і є тим майбутнім „відрізанням", до якого вже сьогодні приміряється Президент Кравчук, піднімаючи в його очах свій дещо підупалий рейтинг. Щождо реакції Парляменту на його загалом „блефову" пропозицію очолити Уряд, то вона виявилась досить несподіваною до оглядачів, але, скоріш за все, сподіваною й бажаною для самого Президента. Він зберіг Кучму на посаді прем'єр-міністра, тобто уникнув і надалі особистої відповідальности за економічну конкретику; і водночас отримав від Парляменту справді необхідні йому повноваження „ухвалювати укази з питань економічної реформи, не врегульованих законами України, які діють до прийняття відповідних законів".

Багатощо тепер, звичайно, залежатиме від порозуміння й співпраці між Кравчуком і Кучмою; безсумнівно, однак, що за будь-якого розвитку подій у виграші залишається Президент: у разі успіху він матиме всі підстави пожинати лаври, у разі невдач завжди зможе покласти відповідальність на „неслухняний" Парлямент і „амбітного" прем'єра.

Юрій Р. Рибак

ПЕРЕПРАЦЬОВАНІ ЧИ ПРИГНІЧЕНІ АМЕРИКАНЦІ?..

Інститут керівників державного скарбу, Вашінґтон Д. К., автор і дорадник менеджементу Джеф Девидсон мав доповідь, провідною думкою якої була теза, що людині неможливо впоратись з усім. Нині багато пишеться про стереотипного працюючого американця, який, мовляв, буває перепрацьований, виконує менш кваліфіковану працю, енергійний і... лінивий. І коли викладені прикмети можуть знайти своє оправдання то все ж таки найбільше переконлива заввага звучить: „Ні одна згадана характеристика не підходить". Чому ж?... Тому, що поважні соціяльні та економічні елементи мають потенціял кинути кожного з нас у людський вихор з наказом „уперед"! Робота вільний час від праці і все те, що є поміж, з'являються на списку обов'язків, які приходиться поладнати ще сьогодні, бо час мчить стрілою... Коли ж американці, скажімо, працюють забагато годин тоді теж забагато завдань придавлює час, що у висліді обмежує так побажане і потрібне дозвілля.

Але теорія теорією, а практика виявляє, що на ерозію часу дозвілля впливає одночасно пригорща різних факторів. Це викликає у людини пригнічення, яке переходить у почуття перепрацьовання. Тому саме згадаймо бодай кілька факторів неконче пов'язаних з працею. Вони всі пригнічують почування людини і виснажують її фізичну і духовну енергію.

І так. Зачнімо ж від населення, бо щораз більше людей довкола нас. І не диво, бо на нашу плянету кожного дня прибуває 260,000 душ, а за нецілих три роки світове населення збільшилось на 257 млн, себто на повне число всіх мешканців ЗСА (!), де 97 відс. населення живе на 3 відс. площі цілої держави. А тому, що число американців і вживання доріг зростають скорше ніж можливість направи битих шляхів, мостів і артерій, тому і довше часу забирає їзда, а затримку вуличного руху щораз більш пекучо відчуває транспортова система. При цій нагоді згадаймо, що 84 відс. осіб їде до праці автомобілем, а пересічний американець під час свого життя переїжджає віддаль (у переносному значенні) рівну шістьом разам довкола землі. Та й чи можна керування автомашиною назвати дійсним дозвіллям?

Якесь дивне наставлення існує в Америці, де „він" або „вона" виявляє побажання, що отримана інформація не задовільна. І саме тому, згідно з економічним законом попиту та подажу, заспокоєнням нового знання зацікавились радіопередачі, телевізії та видавництва з кожної ділянки життя. На жаль, масовість цього явища переходить часто людську можливість і важко одиниці постійно тримати палець на живчику розвою подій. Більше, бо інформацій публікується в одному дні, ніж людина могла б спокійно це все проковтнути впродовж решти свого життя. За останні 27 років англійська мова збагатилась на 60,000 слів, а Гарвардська бібліотека передплачує 160,000 журналів і періодичних видань. І це правдоподібно, бо понад 40,000 лише наукових журналів опубліковує більше як один мільйон статтей!

Вплив засобів масової інформації на наше життя ще не є під задовільною контролею. Логіка підказує, що самокритика учасників тут рішає, бо під час проведених годин при телевізорі чи радіо нас прямо пригнічують тисячі зображень і повідомлень, які формують наш погляд на зрозуміння окремих питань наших людей. І годі від цього охоронитися, бо це конечний „зв'язок зі світом". Сьогодні у ЗСА є 339 незалежних телевізійних станцій, а каблеві телевізії подають під час одного місяця на 140 руслах понад 72,000 програм. Надзвичайно популярним стало теж радіо, головно у часі тижневого відпочинку. На жаль, мало осіб буває дійсно розважливими споживачами інформації, бо поняття „не відставати від усього" є ілюзорне і стає „розбиванням надій та знаряддям самопоразки".

Мати непримушений вибір у крамниці — це благословення економіки вільного ринку. Але часто оце складне рішення із-за надмірного багатства у виборі, може викликати пригнічення, що закінчується не тільки додатковою витратою часу, але теж зростаючим виснаженням! Тому і знавці вважають, що добре є призвичаюватися до меншого числа рішень у кожному дні і тому слід (обмежуватись головно) до речей особливого значення.

Згідно зі спостереженням, більшість американців уже давно затратила почуття повного насторoження. Брак, бо, балянсу поміж працею і грою, відповідальністю і „довершенням діла" може легко загнати у сліпий кут і кинути тінь песимізму на цілість суспільности, наставлення якої веде до нової епохи людського існування і до не дуже блискучого прояву для Америки, як потуги світу. Цій песимістичній ситуації доповідач Девидсон протиставить свою оптимістичну візію. Він же бачить відродження американців у веденні збалансованого життя з

(Закінчення на стор. 5)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Галина Смалюх,
Торонто

Академія українського танцю

Вічність музики в переспіві вітру, у буянні заквітчаного дня (...червень складає ж бо сіно в копицю), у вчорашньому переході майбуття. Вони, діти, зрозуміли надію свою ще вчора, у бабциному сповитку.

... Сніп пшениці дозрілої (вічний хліб наших піль), пасочка (ох і Гаївки були), калач (і Різдво з колядою), свічник (образи на покутті), Ікона Пречистої Діви Марії (з християнського роду ж бо), дві голосні трембіти („Верховино, світку ти наш"...), дерев'яний хрест (киньте в мене каменем, хто без гріха"), весільний вінок (котра дівка гарна, вийти заміж мусить), козацька, шабля (Тут багато, як скло, товариства лягло), бандура („Думи мої, думи мої, лихо мені з вами), догоряючі свічки (це, може, востаннє...), постоли і сап'янці (першими були вони). Постала з забуття століть, з могил сивих козацьких автентичність солов'їної України у мідних дзвонах її церков.

Діти були на сцені, багато так дітей, не злічити. Втілення України у танці її, у дітях. Саме такий незабутній початок академії українського танцю мав місце цього місяця у чудовій залі „Гамберсайд колледжієйт" у Торонто. Враження було таке, немов не в приміщенні ми з вами, а серед розлогих плаїв карпатських полонин. Художнім керівником, хореографом академії... є тендітна Дановія Стецишин, яка саме в цей день разом з танцюристами святкувала 6-ту річницю створення. Саме вона, ветеран балету, художнього танцю, доктор хореографічного мистецтва вісім місяців зайнятого часу провела на Україні. Поїхала туди власним коштом з повними валізками (понад 8,000.00 дол.) медицини для незнайомих людей, аби навчитися, набратися ще більше майстерности у професійних колективів, але навчилася у людей сільських, в найзагубленіших селах Гуцульщини і Буковини. За час своєї подорожі відвідала понад 60 міст і сіл. Зробила 1,5 тисяча прозірок і фотографій. Може саме тому і вдалося їй за чотири місяці після повернення відтворити на сцені дух лісу, запах баношу з часником, звук цюркоту свіжого молока у дерев'яну дійницю. Перейшло все це перед очима сотень глядачів у кольорових прозірках під музику трембіт і смерек.

А потім взялися з потойбіччя пропахлі димом полонинської ватри швидкі гуцули у „Буковинській польці" в одягах початку XIX століття, принесли на бартках туман зі спочилих полонин. Леґіні-тіні з тонкостанними горянками у танці лісу. Безконечність польки виходили з гір у переливах сопілки і цимбал. Пари у свіжій привабливості юности і вони, леґіні, з щойно засіяною розсадою несміливих перших вусів. А далі були „Козаки" зі списами напереріз у кожну мить готові до рішучости бою в малиновості китайок, у пільній думці без жодного мовленого слова. В груди вітер і сніг „... виплакала Марусенька свої карі очі. Не плач, не плач, дівчинонько...", повернеться з поля бою русочубий твій Іван, пригорне обвиту волошками заплакану голівку, словом ласки розрадить.

Найменшій танцюристці ось-ось буде шість, а найстаршому 18. Як давати раду? Дивно, але дає. 235 танцюристів. Тому й має таких невсипущих помічників-батьків як Оля Ґрод, Таша Канасевич, Віра Король, Володимир Терес, Тетяна Тушкуй. Саме вони, батьки, за словесну вдячність скидають весь свій вільний час на терени танцювального українського національного відродження.

Або ж „Гусениця": зі схованих грибів-лисичок, на світ Божий — завеликих розмірів зелена гусениця. Дівчатонька шість-сім рочків, з ногами-щупальцями навколо моху незграбними рухами, ноженята у переборах танцю, оченята всюдисущі.

І чомусь нізвідки — тиша гробова. У заціпенінні прозірки голодного 33-го. Звідки? Чому? Відтворити в пам'яті, аби розуміли... Мертві тіні з струнких дівочих постатей встали з сирих могил. Загублена мати з дитиною-неживцем у цьому світі жаху і сновидінь, у німому благанні з сухих грудей, нечутному крику: „Хто живий, змилосердись, врятуй, не мене, доню!!!". Нема нікого, люди людей поїли. Сестра рідна, ота єдина, на очах моїх — німим покотом, як дзвін: не вернути, не воскресити... Але дитину ж, дитиноньку, воно, народжене у муках для світу, поможіть!!! Помож... Нема кому, нема для кого. Дві ще тіні залишилися — не збезвіщуйтеся! Може... якраз? Не знайшла. Тоді сама, посеред трупів, у шуканні. Понадвічний пам'ятник вам, на колінах, з молитвою, у свічках й квітах. А може врятувала душа чиясь її дитиноньку і тепер внук її зі свічечкою до невідомого пам'ятника-хреста...

Не знаю, але може саме тепер, у перші відвідини її, Дановія, відчула так багато і зрозуміла. Бо говорила з ними, тими, чий зір разили у 33-му співучі гасла „Перший хліб — державі". Тому тепер, читавши про це чи-

(Закінчення на стор. 5)

Анатолій Гороховський

З ЛЮБОВ'Ю ДО РІДНОГО КРАЮ

(До виходу у світ фотоальбому О. Пежанського „Носталгія")

Переступивши поріг дому, в якому мешкають Ярошевичі, я опинився у світі рукотворної краси, що втілена у десятках кольорових і чорно-білих світлин, розвішаних у всіх кімнатах цього своєрідного музею фотографічного мистецтва в Чикаґо. Створила його талановита людина, оригінальний фотограф, майстер висохудожніх творів — картин з народного життя Західньої України за час між двома війнами. Він створив цілу ґалерію людських постатей, шерехів природи, перестороги хрестів і церков на терені Галичини, Бойківщини та Гуцульщини. Ім'я його — Олександер Пежанський.

Народився О. Пежанський у 1892 році у Львові. Тут вчився в гімназії, на політехніці, де здобував фах — архітекта. Коли почалася Перша світова війна, його покликали до військової служби. Та коли розпалася Австро-Угорська імперія, вступає він до Української Галицької армії, одначе служив в ній недовго.

Після кількарічних мандрівок повертається він до Львова, де з 1927-го по 1939 рік працює за фахом: проєктує і будує церкви, народні доми, музеї, бібліотеки. Понині у Львові та на Прикарпатті можна бачити багато будівель, зведених за проєктами архітекта Олександра Пежанського.

Після Другої світової війни Пежанський з родиною мешкав у Польщі, а в 1966 році переїхав до Америки, де і помер у 1972 році.

В особі Олександра Пежанського щасливо поєднувалися не абиякі здібності: архітекта, скрипаля, маляра і фотографа. Зупинився тут на світлинах, яким він віддавав свій вільний час. Дочка Пежанського Дарія Ярошевич згадує: „Як далеко сягаю пам'яттю в моє дитинство, все бачу батька або з плянами в руці, коли виходив до праці, або із щонайменше двома фотографічними апаратами, коли виходив зі мною на прохід". І досьогодні у хаті, як дорога реліквія, зберігається апаратура, з якою працював пан Олександер, ляобраторія, яку створив власними руками.

Проте не тільки світлини і все необхідне для їх виготовлення збереглося у цій хаті, збереглася також велика повага і любов до Пежанського, до витворів його рук, його дружині пані Ірини, яка усі роки була вірною подругою і постійною помічницею свого чоловіка.

Роботи Пежанського не раз експонувалися на різних фотовиставках, зокрема у рідному Львові, перед совєтською займанщиною, а опісля у Чикаґо, Ню Йорку. На виставці Українського Фотографічного Товариства, що відбулася у Ню Йорку, Пежанський дістав першу нагороду за чорно-білу світлину „Спрацьовані руки". На фото зображена мати відомого ще перед війною львівського лікаря Максимонька.

Нагороди на виставках, звичайно, приносили Пежанському вдоволення, але мріяв він про більше, а саме — видання книги, в якій би мовою світлин міг би розповісти американцям про його рідний край, про Україну, яку дуже любив і хотів її бачити вільною і незалежною. Мистець при кожній нагоді нагадував, що можна покинути дім, але не Батьківщину, що і на чужині вона найбільш дорога.

І ось те, чого не вдалося здійснити за життя Пежанського, стало реальністю завдяки зусиллям Дарії Ярошевич та редакції українського фотомистецького журналу „Світло і тіні", що виходить у Львові, рідному місті мистця. Упорядником книги й автором вступної статті до фотоальбому „Носталгія" є головний редактор журналу Василь Пилип'юк. Його ім'я відоме українцям у Вашінґтоні, Ню Йорку, Чикаґо, Сан-Франсіско, бо на початку минулого року він зустрічався з ними, знайомив їх зі своєю фотовиставкою. Я відкривав цю виставку з великим вдоволенням, бо мистець В. Пилип'юк майже мій учень: він працював фотокореспондентом у львівській газеті, яку я редаґував.

Фотографії, поміщені в альбомі „Носталгія", виконав О. Пежанський у першій третині цього століття у Прикарпатті. Світлини ці проте і сьогодні хвилюють глядачів своєю щирістю, любов'ю їх автора до рідного краю і рідного народу. Світлини Пежанського переконують, бо правда є в них. Коли дивишся на карпатські пейзажі, на стрункі смереки, чи на швидкоплинні гірські потоки, то не можеш не милуватися ними. А неповторні людські постаті, цікаві людські обличчя!

Олександер Пежанський мав знамените відчуття і так зване „фотографічне око", яке дозволяло йому бачити те, що не потрапляє в поле зору звичайної людини. Перед ним проходять типи людей, мешканці Західньої України. Їхні відкриті гарні обличчя чарують вас. Ось молодиця з граблями у руках, вона справжня українська Мадонна; далі портрет космацьких дітей, усміхнених і радісних. Ще один портрет, молода дівчина у національному вбранні; ми бачимо її замислену і поважну.

(Закінчення на стор. 5)

Володимир Жила

У БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНСЬКУ НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

Мирон Б. Куропась, The Ukrainian American: Roots and Aspirations 1884—1954 *(Українці американці: походження і прагнення). Торонто-Баффало-Лондон:* University of Toronto Press, 1991, 534 *ст.*

У наш час, коли все більше й більше звертають увагу на те, щоб виховати всебічно розвинену людину, питання про її походження та її прагнення висувають на одне з провідних місць. Це питання, до речі, зародилося в Америці серед людей чорної раси, що подібно, як і ми, віками були гноблені та принижувані. І як не дивно, це усвідомлення стало набирати значення й широкого застосування в житті.

Таким чином, праця проф. Мирона Куропася „Українці Американці: походження і прагнення" дуже на часі — ми можемо тільки подякувати авторові, що він так щиро потрудився, зібравши та проаналізувавши для нас прецікавий матеріял про наше походження і становлення на американському континенті. А зробив це він не по-простому, а в науково-дослідницькому пляні, спираючись на джерелознавчий фонд матеріялів. Додержуючись принципу історизму, він розглянув життєвий і творчий шлях нашого народу в тісному зв'язку з дійсністю, суспільним і політичним життям Америки та ідеями епохи. У своє дослідження автор включив тло історичних прикмет, оскільки вони необхідні для розкриття особливостей вивчуваного матеріялу. У дослідника-науковця тверда концепція, яка вже з самого початку праці служить йому компасом. І саме за цієї умови він клясифікує та відповідно відбирає зібрані матеріяли. Для нього всебічне вивчення матеріялу та повнота фактів — безперечні та обов'язкові, щоб уникнути підозріння в тому, що факти вибрано, мовляв, чи довільно. Як і слід було чекати, в нього аналіза й синтеза відбуваються одночасно. Розчленовуючи досліджуване явище на частини, вдумуючись у нього, проф. М. Куропась звертається до нових фактів, шукаючи підтвердження для своїх спостережень і висновків.

Праця М. Куропася складається з десяти розділів та епілогу: „Европейське походження", „Американське походження", „Становлення українця американця", „Гартування українця американця", „Комуністичні прагнення", „Монархістичні прагнення", „Націоналістичні прагнення", „Релігійні прагнення", „Етнічно-культурні обстоювання" та „Від генерації до генерації". Розподіл матеріялу поміж розділами чіткий і без зайвих повторень. У кожному розділі десяток, а то й більше підрозділів, різних за величиною. Кожний розділ багатий на матеріял і наскрізь повчальний. У книзі немає ні строкатости викладу, ані неточности чи приблизности, які б послаблювали повноту думки автора, затемнювали зміст, шкодили цілеспрямованости та були явними вадами, яких не терпить наука, а історична зокрема.

В цілому це справді цікава, оригінальна й дуже потрібна книга, що інформує нас про життя та умови праці в Америці, як також про життя та організаційне зростання нашої еміграції зокрема. Вона рівночасно подає широкі історичні дані про події на батьківщині, що відгомонювались в Америці.

Ми мусимо пам'ятати один незаперечний факт, що наші перші еміґранти, які прибували до Америки наприкінці XIX та на початку XX століть були, в своїй більшості, неграмотні, розгублені та не прив'язували ваги до будь-яких життєвих вимог. В Америці їх немилосердно використовували. Уже від самих початків побуту на чужині ці люди шукали допомоги у своїй церкві, а згодом у своїх братніх організаціях. Це були їхні життєві фортеці на американській землі, в які вони вірили, навколо яких гуртувалися, з якими вростали в американський ґрунт. Не маючи своєї держави та свідомости національної ідентичности, вони не знали, куди їм притулитись, бо навіть не знали своєї національности, що було, здається, найстрашнішим, якщо врахувати, що вони не знали мови й перебували на чужині. Тому основною темою праці проф. М. Куропася є пошуки національної ідентичности, завдання тим трудніше, що в Америці домінувало тоді поняття „перетоплюючого казана", а тенденція відрікатися свого етнічного походження була широко поширена. Тут ще серед людей ворожих переконань розповсюджувалася дезорієнтація, що наші еміґранти австріяки, поляки ба навіть і росіяни. Таким чином, як слушно стверджує автор наші перші еміґранти стали спочатку американцями, а тільки що згодом, коли почали відчувати своє походження, стало їм ясно, що спершу вони були українцями.

Тому розділи про становлення й гартування українця американця, на нашу думку, є найцікавішими і найціннішими в книзі. І, здається, автор найбільше вклав праці саме в них, у пошуки джерельного матеріялу, щоб методично й методологічно довести свою основну тезу, яка фактично проймає ціле його дослідження, що народ у тісному зв'язку з життям, не зважаючи на всю складність і суперечливість їх об'єднання, є тим ґрунтом, на якому виник невмирущий скарб національної ідентичности — українство.

„І так після якихось тридцятьох років побуту в ЗСА, — пише М. Куропась, — русини Америки прийняли три етнічно-національні ідентичності — українську, карпато-русинську й російську. З трьох вищезгаданих варіянтів, російський табір нараховував близько двадцяти відсотків русинів, у той час, коли решта ділилася майже порівну між українськими і карпато-русинськими потоками.

„Становлення українця американця, — продовжує автор, — тобто етнічно-національна метаморфоза русинського еміґранта в український потік була зреалізована вісьмома галицькими священиками, так званого американського гуртка, що співпрацювали з двома основними інституціями — Українською греко-католицькою Церквою і Українським Народним Союзом — як також іншими чинниками українізаційного процесу, таким й як „Свобода" та різноманітні читальні, просвітянські організації, жіночі організації, культурні підприємства, молодечі організації та рідні школи".

Ключове становище належить тут без сумніву Американському гуртку священиків, члени якого допомогли створити Український Народний Союз, перебрали в ньому провід і таким чином відхилили Союз від русофільського напрямку та поставили на плятформу широкої просвітянської роботи. Найосновніше, члени згаданого гуртка стали видавати „Свободу" (1895—1907), зробивши її засобом американізації, українізації і широкої акції в боротьбі за етнічно-національний український характер. Це сильно причинилося до розбудження національного почуття, а „Свобода", яка досі присвячувала увагу соціяльним справам, тепер звернула увагу на розбудження та кристалізацію етнічно-національної свідомости. Опубліковані 20 квітня 1894 року на сторінках цієї ж „Свободи" Десять національних заповідей" є історичною подією, що свідчить про виверження духа, який запанував у Союзі та в його офіційному органі. „Свобода" взялася тоді всіма своїми силами за відповідальне діло вирвати русинів американців з темноти незнання й духової неволі. Пильну увагу звернуто також на священиків, які мали не тільки виконувати духовну службу, але бути активними в ділянці національного відродження. Тут же „Свобода" закликала до толерантности поміж католиками і православними: „Дорогі братове, не сперечайтесь між собою через те, хто з вас уніят, а хто православний. Одна мати Русь дала обом вам життя і ви оба були хрещені в цій самій русинській церкві". Для історичної значности перша згадка про Україну появилася на сторінках „Свободи" ще в 1893 році, а вже рік пізніше „Свобода" інформувала своїх читачів, що „Ще не вмерла Україна" було відспівано вперше на американській землі під час конвенції Українського Народного Союзу пам'ятного 1894 року. Таким чином термін Русь-Україна щораз частіше почав уходити в ужиток у наступних роках. 1902 року о. Микола Струтинський в серії статтей „Зрозумій, русине, який є твій шлях" детально обговорив ці питання. Він писав: „Більшість людей у старому краю належить до так званої українсько-русинської партії. Майже всі молоді священики, більшість старших священиків, майже всі адвокати, професори, доктори та студенти, тобто вся інтелігенція — освічені маси — називають себе русинами-українцями. Вони називають себе так, бо зрозуміли, що не зважаючи на те, що вони живуть в Галичині, предки їх прибули з України... Галичина — наша країна — є дитиною України. Саме як ми прибули до Америки, русини-українці прибули до Галичини. Іншим важливим фактором було вживання національних символів, які стали значним складовим елементом в кампанії українізації, що її вела „Свобода". Найважливішим таким символом був Тарас Шевченко, видатний український національний поет, якого „Свобода" вперше представила українській громаді в Америці в 1895 році під час 35-роковин від його смерти. Редактор газети о. Григорій Грушка писав тоді: „ Це правда, що дуже мало людей знають тут про Тараса Шевченка та про славу, яку він здобув для себе". Змалювавши Шевченкові зусилля для українського національного відродження, редактор Грушка продовжував: „ Ми будемо йти слідами Тараса... ми заснували газету, яка служитиме національній політиці всієї австрійської Руси, а фактично і всієї Руси-України. Ми стоїмо за це і будемо це підтримувати в пам'ять Шевченка".

Вклад „Свободи" у процес формування української ідентичности був, без сумніву, великий, але його не треба переоцінювати. Ми свідомі, що саме читання газети цього напевно не спричинило, на це склалося багато інших факторів як постійне взаємнення людей з людьми тих самих переконань, успішна передача переконань дальшим поколінням. Але це вже робилося іншими чинниками, що діяли в еміграційному суспільстві, які тісно співпрацювали з Українським Народним Союзом і „Свободою".

Початок Першої світової війни „Свобода" зустріла екстатично. А 13-та конвенція Українського Народного Союзу, що проходила в Баффало, 10 вересня 1914 року, прийняла звинувальну і глибоко дорікальну заяву: „Ми надіємося, що Росія програє війну, а її імперія розпадеться на окремі складові частини. Ми маємо добру причину так думати, а це заради домовлення в Переяславі, що було зламане і потоптане царем, заради Полтави, заради наших гетьманів ганебно позбавлених влади, заради зруйнування Запорозької Січі, заради поганьблених козацьких костей, на яких було збудовано Санкт Петербурґ, заради того, що дух свободи було закуто в кайдани, заради мови, яку було спотворено, заради багатьох в'язниць, заради Сибіру, заради крови і слів українських жінок і дітей, заради століть тортур, жорстокости і гноблення.

Звинувачення страшні і наскрізь широкооб'ємисті. Так могли звинувачувати не прості люди, не заробітчани, а люди глибоко свідомі політичних і суспільних кривд, що заподіяно їхньому народові та їхній країні. При чому усе це адресовано Росії як винуватцеві і спричинникові злочинів, заподіяних Україні, українському народові. Створено тоді раду для координації зусиль, що примістилася в бюрах Українського Народного Союзу разом з Інформаційним Бюром і Фондом Визволення України. Коли ця рада може й не завжди говорила від імені всієї українсько-американської громади, вона мала поважні успіхи і була потужним чинником для формування загальної опінії в Америці. Окремі документи і памфлети, які вона видавала, як наприклад, Бедвіна Сандса „Ukraine" (Лондон, 1914), Ярослава Федорчука „The Memorandum on the Ukrainian Question in Its National Aspect", Ґустава Стеффена „Russia, Poland and the Ukraine", Володимира Степанковського „Russian Plot to Seize Galicia" (Austrian Ruthenia) і „The Russian in Galicia" (монографічне видання), в якому чітко змальовано поведінку російської армії в Галичині та показано головну мету війни — поширити російську імперію та зрусифікувати українців у Східній Галичині.

29-го лютого 1916 року „Свобода" присвятила ціле своє число англійськомовному оглядові українських національних прагнень з метою широко поінформувати американців про Україну. А коли надії на об'єднану українську державу маліли, „Свобода" всіма засобами продовжувала трудне завдання зберігати ці надії живими і діючими. Передова „Свободи" „Помилкова закордонна політика американського Уряду" вказувала на різницю поглядів Білого Дому з поглядами американського народу. Пригадуючи читачеві власну американську боротьбу за свободу, газета доводила, що за Президента Вілсона ні принципи Американської Декларації про Незалежність, ні ідеали, про які раніше говорив сам президент, не мають сьогод ні жодного значення. А американський народ дотримується інших принципів, писала в заключному висновку „Свобода". Американський нарід ніколи не відступить від своїх традиційних принципів і вартостей, тому й ніколи не погодиться на відновлення російської імперії. Тим часом секретар закордонних справ Америки в меморандумі до Юліяна Бачинського голови місії Української Народної Республіки повторював неоднозначно становище американському уряду, що „Україна є інтегральною частиною Росії". До речі, цей же Бачинський ніколи не мав можливости зустрітися ні з Президентом Вілсоном, ані з його секретарем закордонних справ Ленсінгом. Також під час паризьких переговорів Секретар Ленсінг відмовився розглядати Україну, як вільну державу від Росії. Також і професор Роберт Г. Льорд з Гарвардського університету, інший член американської делегації на мирову конференцію, відкинув можливість української незалежности. „Метка політика", дораджував він українцям „вимагає, щоб ви прийшли до досягнення згоди з Росією". Ось на які великі труднощі натрапляли наші еміґрантські кола в Америці!

З перспективи сьогодення треба справді подивляти провід Українського Народного Союзу, а зокрема редакторів „Свободи" за їх відкриту участь у світовій політиці за їх вміння та відвагу постояти за права і державність свого народу. Можна собі лише уявити, як би виглядали справи, коли б це зусилля було більш об'єднаним, але добути його тоді ще не було можна. Поняття „український", „Україна" вживалося і в деяких колах, воно було мобілізуючим, але поки не завжди і не всюди.

До речі, в 1920 році українці не були єдиною етнічною групою Америки, яка була глибоко розчарована політикою свого Уряду, бо дані їм обіцянки і зобов'язання під час війни були тепер знехтувані, влада від них відмовлялася, або ішла на компроміси за конференційними столами. І так політика Вілсона й Демократичної Партії призвела до глибокого незадоволення. А Вілсон, колись захисник самовизначення народів, оборонець прав пригноблених і принижених, став зрадником національних надій народів, у тому і українського.

Щастя, що українська етнічна група зустріла ці непосильні розчарування уже відповідно підготованою, з відродженою і скристалізованою національною ідентичністю і мала в своїх рядах уже чимало сильних умів, які вміли зайняти становище та стати в обороні свого народу. А деякі статті, що появлялися на сторінках „Свободи" були майже нарівні статтей, що появлялися в Україні. Також участь в політичних акціях була динамічною і може де в чому дуже допоміжною зусиллям українців на рідній землі. Проте всі ці зусилля в Америці, якими щирими вони не були, не виглядали достатньо потужними, щоб переконати американського президента, що його орієнтація на Росію була застарілою, неприродною і найосновніше позбавленою розуміння народних прагнень вирватися з-під оков ярма, що продовжувалось століттями.

Дуже цікаво опрацьованими вважаю також розділи про комуністичні, монархістичні, націоналістичні й релігійні прагнення. Це ті ідеї епохи, тобто нашого XX століття, з якими зустрівся українець американець за винятком хіба монархістичних і релігійних прагнень, що були продуктами далекого минулого. Може спочатку ці ідеї здалися йому улесливими і не завжди цілком зрозумілими ідеологічно й політично.

І так комунізм було Україні накинуто. Більшовицька пропаганда голосила в цілому світі, що мовляв українці в УРСР проголосили, що будують демократичний рай для працюючої кляси. Дійсність, звичайно, була зовсім іншою, бо замість раю більшовики встановили там нове модерне кріпацтво, що промощувало духове і фізичне знищення. Комуністичний „Робітник" уже в 1919 році називав „Свободу" „жовтою ганчіркою, яка підтримує тих панів, які ссуть кров з українських робітничих мас". Гірко відчували українські народні кола в світі, а зокрема в Америці комуністичну пропаганду з приводу альянтської байдужости під час переговорів у Парижі щодо українських державних прагнень. Тут треба сказати, що Рузвельтовсько-Літвіновська злагода з 16 листопада 1933 року, а згодом американський альянс з Москвою проти Німеччини та Японії дозволили більшовикам ще ширше розкрити крила, щоб зводити порахунки з своїми ідеологічними ворогами в Америці. І тут з усіх етнічних груп найбільше, здається, потерпіли українці, які найбільш вороже ставилися до комунізму.

Монархістичні прагнення мали в Америці порівняно багато прихильників серед українців американців, які після програної визвольної боротьби жадібно хотіли розробити українську визвольницьку стратегію, оперту тим разом на традиційні принципи авторитету, об'єднання й мети. Труднощі виникли тут через зв'язки гетьмана Павла Скоропадського з Німеччиною і через мнимий фашизм Липинського, теоретика українського монархізму. Так званий фашизм Липинського був неправильно інтерпретований, бо в дійсності він відкидав всяку диктатуру і був новим соціяльно-політичним вченням, побудованим на християнських засадах і на вірі. Це був клясократизм або правління клясів. Причиною упадку гетьманського руху і монархістичних прагнень в Америці були більшовики, які протестували перед американським урядом проти мілітаризму гетьманських січей, що мовляв порушували американсько-радянське домовлення з 1933 року. Це привели до замішання в цю справу ФБІ і до покликання до життя Комітету Дайса з метою проведення слідства з приводу антиамериканських дій. Слідство це не принесло жодних наслідків антиамериканської діяльности. Як стверджує М. Куропась, „ніхто з членів Об'єднання Гетьманських Організацій не був заарештований, не було жодної судової справи, нікого не депортовано за злочини проти Америки". Але в своїх наслідках це привело до демобілізації колись активних антикомуністичних організацій в Америці та огорнуло песимізмом частину українсько-американського суспільства щодо майбутнього їхньої батьківщини.

Третьою політичною ідеологією, що мала поважний вплив на українсько-американське думання, був націоналізм. Уже в 1938 році Організація за Державне Відродження України була найсильнішою політичною силою в українському антикомуністичному русі. Коли Президент Рузвельт проголосив З'єднані Стейти „арсеналом демократії" готовим допомагати Англії і СРСР у війні проти Гітлера, то на українців наполягали припинити антирадянську пропаганду з уваги на війну. І тут же стали їх обвинувачувати в співпраці з нацистами, в шпіонажі тощо. Англомовний „Український Тижневик" в жовтні 1942 року, відповідаючи на ці акти писав: „Нас, людей українського походження переслідують. Ті, що хочуть зломати нашу єдність і силу, наші інституції і наші загальні ідеали, роблять усе, щоб очорнити наше добре ім'я і вкрити нас ганьбою", але все це робиться незаслужено.

Чотири роки слідства ФБІ ствердили, що ніхто з Організації за Державне Відродження України, ані з Українського Народного Союзу не дав найменшого прояву нелояльности до З'єднаних Стейтів. Ніхто не був замішаний ані в підбюрювання до заколоту, ані в повалення режиму. Як бачимо, це дуже серйозні звинувачення, які закидувано українським національним організаціям та окремим особам. Це робилось в основному радянськими агентами, які хотіли задушити український національний спротив.

„Коли деякі українсько-американські націоналісти, — пише М. Куропась, — помилялися щодо Гітлера, то ніхто не помилився щодо Сталіна. Український Народний Союз, Організація за Державне Відродження України ніколи не вагалися навіть під найбільш напруженим тиском у своїх зусиллях перестерігати Рузвельта і інших впливових американців відносно небезпеки перед радянсько-російським імперіялізмом. А все ж, як під час Першої світової війни, так знову під час Другої світової війни українсько-американські прагнення залишалися непоміченими, на них зовсім не звернуто уваги, вони були невинагородженими. З ярликом „німецька вигадка" законна свобода України була поганьблена, в той час, як більшовиків змальовувано як ідеалістів, що боролися, щоб зробити світ вільним для демократії".

Для еміґрантів, а згодом для українців американців не менше важливою була і церква. Тут проблему складали не духові аспекти української релігії, але її національні виміри. Для багатьох національно свідомих українців американців того часу церква представляла національну установу та коли здавалося, що її історична етнічнокультурна інтегральність загрожена, відповідь можна було передбачити.

У книзі повний науковий апарат: бібліографія, 1,624 примітки, покажчик, список скорочень і акронимів. У книгу включено 15 сторінок ілюстрацій з українсько-американського життя. Тут і загальна мапа України, передмова, що її написав відомий історик Орест Субтельний і широке передне слово автора.

У виданні ми помітили один серйозний друкований огріх „Ukrainianization" на стор. 163. Автор чомусь вживає слово „Сокол" (чеська форма) замість української „Сокіл". У книзі є деяка неоднаковість у вживанні українських хресних імен: Ольга і Ольга, Стефан і Стіфен, Григорій і Ґреґорі, Василь і Бейзил, Джан і Іван. Вважаю, що краще було б подавати ці імена в українській формі, зберігаючи таким чином однорідність. Книга надрукована культурно на гарному папері в твердій бронзовій оправі і має справді люксусовий вигляд.

Хотілося б висловити і деякі критичні зауваження й побажання з приводу рецензованої праці. В ній, на жаль, обійдено питання про специфіку вивчення інших етнічних груп. Ми, розуміється, не домагаємось того, щоб праця проф. М. Куропася була всеохоплюючою унікальною книгою, але згадки про інші етнічні групи поширюють лише знання і допомагають нам у вивченні порівняльної методи, що сьогодні знаходить широке застосування в науці. В ході дискусії автор інколи обмежується лише декляративними розв'язками складних проблем, не підкріплюючи їх зараз же тут відповідним ілюстрованим матеріялом. Слід відзначити, що в книзі краще викладений історичний матеріял і гірше — політичний і соціологічний. Поважну трудність у читанні книги справляє розміщення приміток, що опинилися в кінці тексту. Це сильно сповільнює читання і читач часто губиться, коли примітки об'ємисті.

Зазначені критичні зауваження і побажання, безумовно, не знижують цінности книги проф. Мирона Куропася. Це солідна і дуже серйозна праця, побудована на ґрунтовному історичному матеріялі, з широким використанням маловідомих архівних, мемуарних і книжкових матеріялів. Вона об'ємиста, бо автор пише в ній про приємні та неприємні справи, розглядаючи їх як історію. Йому не можна їх призабути, бо інакше він не відображав би реального життя. А нам хочеться мати працю, щоб стати кращими, розумнішими й більш успішними в наших зусиллях. Вона переконлива, бо побудована на джерельному матеріялі, який в ній використано вичерпно і тому своїми основними, істотними рисами вона розкриває поставлену проблему правдиво і методично і методологічно. У нас обмаль таких праць, бо ми часто боїмося правди і хочемо чути лише про успіхи. Неуспіхи для нас не існують. Ця книга повинна бути в кожній українській хаті і кожний свідомий українець повинен її уважно прочитати. А наші політично-суспільні діячі повинні нею користуватися в своїй праці. Ми мусимо знати наше минуле в ЗСА, де ми пройшли велику школу життя, де наше українство відродилось на базі американізму, де ми відчули ґрунт під ногами, набралися досвіду, а найосновніше, знання й відваги, як будувати державне життя.

На закінчення хочемо відзначити заслуги Українського Народного Союзу та „Свободи", які протягом останніх ста років багато зробили для нашого відродженя і ставновлення як нації, свідомої своїх завдань і відповідальности. Цю книгу обов'язково перевидати українською мовою й поширити в діяспорі та в Україні.

„Прохаєш продиктувати тобі перепис моїх галушок з часником? По телефону?! Доню, люба моя, цей дзвінок через океан може тебе фінансово знищити!..“

„Не турбуйся, мамо! Мої телефонні розмови з Україною тепер коштують на 15% дешевше – я вибрала програму ощадности AT&T Special Country℠! Отже, диктуй, а я тобі відповім переписом американського пирога з яблуками...“

ТЕПЕР МОЖНА ДЗВОНИТИ ЧАСТІШЕ, ДЖЕРКОТАТИ ДОВШЕ, ПЛАТИТИ МЕНШЕ!

Будь-яка країна за вашим власним вибором.

Економічна програма AT&T Special Country℠ пропонує 15% знижку на міжнародний телефонний зв'язок з тією країною, котру ви назвете.* Ви назвали Україну? Чудово! Тепер вам потрібно лише сповістити нас про ваше оце рішення, та програма економії AT&T Special Country почне працювати для вас. Немає нічого простішого, усього один дзвінок.

З тієї самої хвилини кожний ваш дзвінок до рідних та близьких буде приносити вам помітну економію.

Та, певна річ, швидкий, виразний та безперебійний зв'язок, котрий мільйони наших клієнтів вже звикли одержувати від AT&T.

Будь-який день тижня за вашим розсудом.

Ніякої щомісячної оплати. Ніяких вступних внесків. Достатньо лише сповістити AT&T про вашу „Особливу країну“ та почати щадити по 15% від базової вартости усіх міжнародних дзвінків, зроблених без допомоги оператора AT&T. Тепер вже можна дзвонити ощадно від понеділка до понеділка!

Будь-який зручний вам час доби.

Вдень чи вночі, 24 години на добу, можете зберігати гроші на міжнародних розмовах з близькими та любимими вами людьми. Дзвони та балакай! Хоч би й про галушки. Чому б ні?
1 800 367-9806, Ext. 121.
Безкоштовний дзвінок по телефону, та програма AT&T Special Country℠ почне економити вам гроші.

*Ця програма пропонує на вибір більше ніж 200 країн та регіонів світу. Вона не може використовуватись передплатниками на певні інші програми AT&T. Існують також інші умови та виключення.

Академія...

(Закінчення зі стор. 2)

мало і в англійській пресі, але приїхавши туди міською дитиною, наяву вчилася косити плаї і ткати свої, єдинознані барви килимів, пекти хліб з кукурудзяної муки і доїти корову. Очевидно, саме звідтам, з співучого водою Черемошу, принесла Дановія древній обряд Купала. Багато передумувала. Створила „Марину", обряд не обряд, бо не в вишитті її юнки, в невидимому білому одінні, де сконцентрована виключала пластичність рухів. Модерний стиль в українській музиці, авангард у творенні. І несуть вони невинність свою у купальську ніч на вінках сподівань. Самі духи танцюють у перевтіленні, де доля їх у вінках з запаленою свічкою. Щоб зрозуміти затаєну суть, спала в наме-

Дві танцюристки академії

ті коло рік гірських, ночами слухала музику води і каменю. Затаєно так прислухалися, маленьким тілом своїм втиснувшись у зимний спальний мішок і слухала. На питання, як, яким чином вдається їй створювати оту незбагненність, в задумі так: „Прокидаюся, коли сходить сонце і бачу наяву живий танець. Так, немов був би він вже давно. Тоді йду на пробу і лишень вправляю розкиданість думки. Це так. Це туди. Буде добре. Повинно вдатися".

Створила Дановія чудові чотири цикли пір року. Так, мов погода у ті часи. Настрій танцю від залежности від подуву вітру. Але, найбільше для відтворення традицій, одягу, танцю, звуку прадавніх українських народних інструментів.

Про культуру танцю, його безмежність відтворення, нескінченність композиції може говорити годинами. В шаленому захопленні від бачених гуцульських весіль, які продовжуються понад сім днів. І мрія найзаповітніша її: у торонтонському Гай парку зробити автентичне гуцульське весілля, де все-все, від строїв до музики бере початок з XVII століття. І музиканти аби були з Гуцульщини і князь з княгинею на конях і банош з бриндзею. Працює хореограф Дановія Стечишин по 24 години, так як груп кілька і в кожній з них — різниця віку. І з цього всього створює одну неподільну цілісність строгої танцювальної академії. І ще має у незмінних плянах своїх разом з академією поїхати в гастрольне турне в Україну: в Ялту, Одесу, Харків саме туди, де є необхідність в цьому найбільша, туди, де понад силу важко, але потрібно. Говорячи про західні реґіони України, буде виступати лише у провінційних містечках і селах, аби оті спрацьовані через день трудівники прийшли і зачерпнули цілющости з витоків джерела.

Невтомність праці її (три-чотири проби на день) так зримо можна бачити в буянні танцю, в тій енергії юних сердець, які люблять її, мов сестру. Кожного місяця у Альберті, де ще ставить хореографію для танцювального колективу „Шумка", постійно в думках, в шуканні: „Як краще, так, аби любили всі? Як сотворити?"

Живе вона у вічному творенні якоюсь зримою невідривністю від праці своєї. Немов би й хоче часами, прагне душа спочинку, але не може вже, зжилася, сплелася у витоках з колективом. Кількість телефонних дзвінків її сміливо можна внести у „Книгу рекордів Ґіннеса", настільки зайнята працею, вона в невідлучному механізмі з нею. Важко приходиться фінансово, але при такій працелюбності, цілковитій відданості своїй справі, академія буде існувати, творити, жити, працювати.

Золотий ювілей Української Дивізії в Торонто

Десять років тому у слові св. п. Патріярха й Кардинала Йосифа, виголошеному в Римі при патріяршому соборі св. Софії, було дано оцінку тисяч українських юнаків, що в часи Другої світової війни взялися за зброю, аби вибороти вільну й незалежну Україну: „В 1943 році у складній воєнній ситуації на нашій землі витворилася нова можливість творення наших військових формацій з модерним військовим вишколом, і постала Українська Галицька Дивізія, яка під кінець війни стала основою Української Національної Армії, як її Перша Дивізія, в склад якої входили вояки з усіх українських земель. Продовжуючи славну традицію Українських Січових Стрільців, на зміну батькам йшли їхні сини, щоб з моміччю св. Юра і Пречистої Матері „підняти червону калину" — символ потоптаної нашої Батьківщини. Їхня ціль не була будувати „нову Европу" чи служити новому наїзникові, а в слушний час на згарищах обидвох імперій творити свою нову державу".

Активний генерал-бриґадир канадської армії Віктор Перган (зліва) та генерал-майор і начальник соціяльно-психологічної служби Збройних Сил України Володимир Мулява під час відзначення в Торонто 50-річчя створення дивізії „Галичина".

Багато їх полягло на косовицях смерти. Загинули ті, які могли стати політиками, вченими, свідомими громадянами й добрими батьками. А ті, хто вцілів і вийшов із її пекла з обпаленою вогнем та болем втрат душею, полинули в різні кінці світу від згарища надій, яким стала по війні Україна.

Ще через десять років вони зібралися в Торонто, глянули на свої сивоголові ряди й побачили, як вони знову поріділи, мовби багатьох їхніх побратимів уже впродовж цього десятиліття скосили кулі, що знайшли свої жертви аж по такім часі після війни.

Нагода для зустрічі ветеранів першої Української Національної Армії була вельми поважна — їй виповнилося п'ятдесят літ. У людському житті це той вік, який виводить на поріг зрілости і перших серйозних життєвих підсумків. А для біографії військової структури п'ятдесятиріччя, в якому не лунали постріли, — то час збирання по крихті всіх пов'язаних з історією Дивізії фактів. Бо в них — також сторінки епопеї визвольних змагань за Україну, за її волю.

Мабуть, зайве й розповідати, як готувалися дивізійники до цих урочистостей у Торонто. Як і ведеться в такому разі, було створено спеціяльний діловий комітет, що його очолив Петро Дем'янюк. А ввійшли до комітету знані люди: Лев Бабій, д-р Остап Соколовський, Роман Колісник, Іван Падик, Корнило Когутяк, Василь Чупринда, Ілярій Кушніренко та Маркіян Комар. На їхні плечі лягли всі пов'язані зі святом клопоти.

І ось погожого сонячного дня після відправи в церкві свв. Петра і Павла, яку відправив єпископ Ізидор Борецький, розгортається сценарій врочистостей. У святково виряджeній залі — сотні гостей, що прийшли поділити з дивізійниками їхнє свято.

Усе відбувається, як і належно за такої небуденної нагоди: соборний Молебень за Україну, за її військо, гимн „О Канадо!", многоліття королевій. Добре знаний усім хор „Бурлака" виконує „Україно, мати, ми Тобі присягу вірности складаєм", „Вже бур'я, дрожить земля..." і, звичайно ж, „Дивізіє, гей, рідна мати...", без якої просто важко уявити таке свято.

За вечерею д-р Остап Сокольський представляє гостей за головним столом.

Один по одному підходять до трибуни промовці: голова крайової Управи Братства колишніх вояків 1-ої УД УНА Лев Бабій, ген.-бриґадир збройних сил Канади Віктор Перґат, ген.-бриґадир Степан Ф. Андруник...

Тільки ними „генеральське" слово не закінчується, бо на святі дивізійників є ще один генерал — з України. Це генерал-майор збройних сил України Володимир Мулява, який вже тривалий час перебував на американському континенті й мав зустрічі з різними українськими громадами. Ген. Мулява розповів про те, як з військових частин колишньої совєтської армії твориться українське військо, про численні проблеми, з якими доводиться в цьому складному процесі стикатися, про ставлення українського народу до своїх збройних сил. Його промова — чи не найдовша того вечора з-поміж усіх — була вислухана з великою увагою й винагороджена щирими оплесками.

Теплі слова привіту склали також голова Ради Українських Комбатантських Організацій д-р Ярослав Мартинюк, голова КУК, відділ Торонто, інженер Ярослав Соколик, голова Секретаріяту Української Всесвітньої Координаційної Ради Михайло Слабошпицький з Києва. Зворушливою нотою прозвучав у святковій залі вірш молодої поетки Оксани Мазяр зі ЗСА, яка з висоти досвіду свого покоління осмислює долі юнаків-дивізійників у вирі війни і в історії визвольних змагань за Україну.

Після святкової вечері часто говорилося про необхідність таких заходів, присвячених півстоліттю Української Дивізії, в Україні, зокрема у Львові та у Києві.

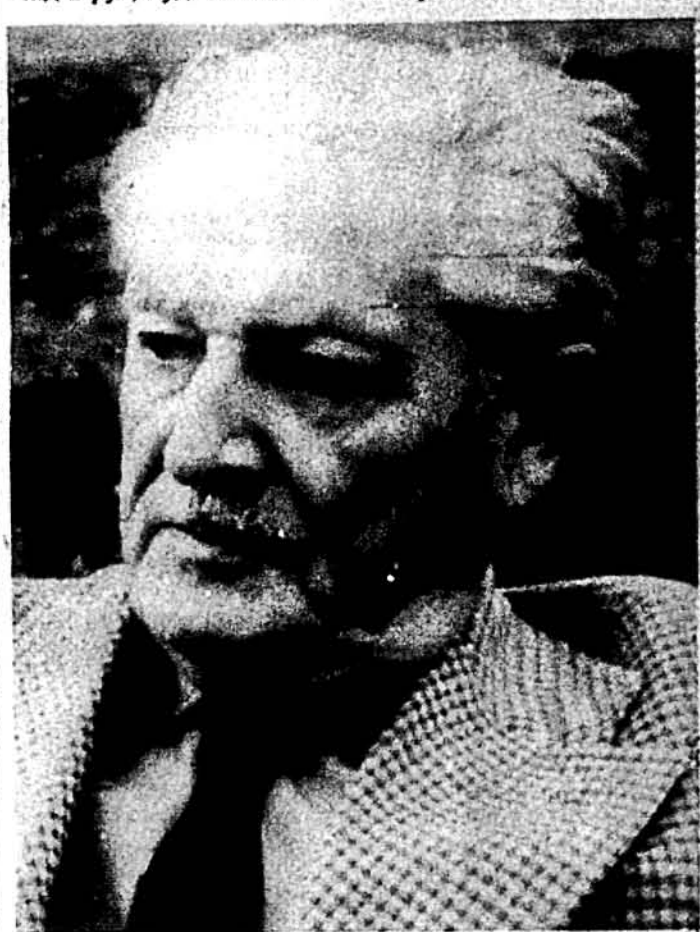
Віриться, що вже по зовсім короткому часі лави ветеранів УД УНА промаршують вулицями золотоглавого Києва, як це торік зробили колишні вояки УПА. І це стане чи не найпромовистішим свідченням: Україна — наша! Вона з розпростертими обіймами зустрічає своїх дорогих синів, яким випали на долю тяжкі випробування вогнем, наклепами і чужиною.

М.С.

З любов'ю...

(Закінчення зі стор. 2)

З великою увагою виконані світлини, які зображують минуле українського народу, бо людині слід знати своє коріння, тоді повітря, яким вона дихає буде цілющим, і земля, на якій стоїть, не хитатиметься, а все що виходить з-під її рук, буде позначене майстерністю.

О. Бежанський.

Хочу зробити на закінчення зауваження щодо підписів під світлинами; не всі вони конкретні, бо не мають „точної адреси". Викликає у мене сумнів назва фотоальбому „Носталгія", адже О. Пежанський світлив їх, коли жив у Львові. До книжки, на мою думку, більш підходила б назва „Минуле". Саме так називалася виставка світлин Пежанського, влаштована у Чикаго у 1972 році.

А в тім, це малі недоліки і вони не можуть знизити цінности фотоальбому, Його значення для розвитку українського фотомистецтва. Щодо ж самого життя, то воно як п'єса в театрі: важливе не те, скільки п'єса триває, скільки добре зіграна. Це порівняння в повній мірі стосується Олександра Пежанського, видатного українського фотографа, творчість якого без сумніву повинна зацікавити світовий загал, вона бо „добре зіграна".

Микуличин: Біля церкви.

Щоб придбати фотоальбом Олександра Пежанського, слід звертатися на адресу: Daria Yarosewich, 206 56 TH Street, Downers Grove, Il. 60516. Ціна книжки — 20 долярів. Tel.: (708) 852-1241.

Перепрацьовані...

(Закінчення зі стор. 2)

нагородженими кар'єрами, щасливим домашнім життям та спроможністю виявити життєрадість використаного дозвілля без зайвого почуття пригноблення і перепрацьовання. Та ця візія покищо залишається щирим тільки бажанням, бо у твердій дійсності людина ще невсилі „впоратися з усім". Виглядає однак, що вона таки зможе серйозно перебороти перепони на шляху особистих змін. Із перспективи часу така особиста трасформація стара як світ, на що вже вказує латинська приповідка „Per aspera ad astra" — „тернистим шляхом до зірок", або „по колючках до слави".

Пам'яті вченого

Як повідомляє щоденник „За Вільну Україну", 26 травня цього року, на 88-му році життя, відійшов у вічність видатний український вчений, мовознавець, письменник, перекладач, доктор філологічних наук, професор катедри української мови Львівського університету ім. І. Франка, почесний член НТШ Юліян Редько.

Українська філологічна наука втратила вченого, талант якого відзначався багатогранністю і особливою глибиною. Відомі його численні ономасіологічні праці, літературні розвідки про І. Франка, П. Грабовського, Б.І. Антонича, повість „Дурні діти" тощо.

Юліян Редько народився на Львівщині в родині вчителів народної школи. Здобувши ґрунтовну гуманітарну освіту, з 1931 року починає педагогічну діяльність, працює вчителем української мови. Від 1950 до 1959 року викладав у Львівському педінституті, де завершив роботу над кандидатською дисертацією. 1959 — 1973 роки він віддав навчанню й вихованню студентів у Львівському університеті. У 1973 році, коли у Львівському університеті проводилася чергова кампанія проти національно свідомих учених, Юліян Редько був звільнений з праці.

Усе своє свідоме життя Юліян Редько працював для України, для її науки. Його однодумці, послідовники, учні завжди нестимуть світлу пам'ять про прекрасну людину, великого вченого, справжнього патріота.

Покійний Юліян Редько, колишній учитель Малої Семінарії у Львові, секретар Генерального Інституту Католицької Акції, редактор ідеологічного квартальника „Католицька Акція". В останніх роках свого трудолюбивого життя активний у відродженні Української Католицької Церкви, автор численних статтей та оповідань з книг Старого і Нового Заповіту для молоді „Світло з неба", яка вийшла друком 1992 року. При цій нагоді варто згадати, що президентом цього інституту був д-р Маркіян Дзерович, один із лікарів великого Митрополита Андрея, довголітній в'язень совєтських тюрем та Сибіру.

Е. Ф.

В Дітройті промовляв заступник міністра освіти України проф. А. Погрібний

На запрошення місцевого Комітету Допомоги Україні, проф. Анатолій Погрібний відвідав наше місто 4-го червня 1993 році. Голова Комітету Любомир Татух привітав гостя на зустрічі з громадою та розповів про його багатогранну і провідну участь в сучасному відродженні нашої мови, літератури і освіти.

Запрошений до слова проф. А. Погрібний подав присутнім характеристику того сумного стану освіти в Україні, що його залишив нам ворожий режим, і розповів про важкі обставини глибокої економічної кризи і морально-психологічної нестабільности, які супроводять перші кроки нашої молодої держави. В Україні є 1 мільйон 850 тисяч учителів-виховників і 12 мільйонів учнів — від передшкілля до університетів. Для більшости учительських кадрів потрібна ще переорієнтація і зрозуміння теперішніх національних завдань нашої освіти. Потрібні нові підручники всіх навчальних предметів в нашій мові і в нашому дусі. Потрібні фахові журнали і книжки з педагогіки та інших навчальних дисциплін. При допомозі діяспори вже видруковано 5 підручників для початкових кляс, але підручників для середньої і вищої освіти ще нема. Міністерство освіти на перше місце ставить потреби шкіл півдня і сходу України, які переходять з російської на українську мову. Завжди мусимо мати на увазі, що ще так недавно нищення нашої мови велось на державному рівні, тож і відродження треба вести на державному рівні. Міністерство дуже вдячне нашій діяспорі за організацію по всій Україні літніх курсів англійської мови. Праця цих жертвенних представників нашої діяспори приносить Україні користь, яак виходить далеко за педагогічні рамки.

Наш уряд дає на освіту все, що може, тобто 10 відсотків національного продукту, але потреба фондів є багато більша. Тому міністерство освіти робить заходи, щоб збільшити фонди власними силами і професійно-технічні школи могли б в цьому багато помогти. Вони мають 4 тисячі верстатів і могли б, пов'язавши навчання із продукційними можливостями, виготовляти на продаж високоякісні і цінні продукти. Таким чином до піднесення освіти повинні причинитись всі без вийнятку громадяни, обласні і районові уряди. Не на словах, а на ділах всі мусять довести своє зрозуміння, що саме від сьогоднішньої освіти залежить, які кадри і яку державу ми будемо мати завтра.

Знаючи, що вісті з України стають усе більше тривожними і що серед наших громад на поселеннях зростає занепокоєння дальшою долею нашої держави, наш віцеміністер все-таки закликав до оптимізму. В такому дусі міністерство освіти при співпраці з визначними педагогічними працівниками виготовило національну освітню програму з прицілом на наступне сто — і тисячоліття, і яке при належній підтримці від населення і уряду вже в недалекому майбутньому відкриє Україні можливості стати освіченою, духовно здоровою та економічно розвиненою европейською державою. Прикладом такої швидкої відбудови нехай нам будуть Німеччина та Японія, які, спираючись на своїх освітніх традиціях і рівночасно слідкуючи за найновішими осягами в науці і в індустрії в цілому світі, піднеслись з руїн, розвинули передову технологію і стали першорядними економічними потугами серед сучасних держав.

Роман Лазарчук

Дрогобичани відбудуть XII з'їзд на Союзівці

Згідно з ухвалою Центрального Комітету Дрогобиччини, XII з черги з'їзд колишніх мешканців землі Івана Франка відбудеться в суботу, 18-го, і неділю, 19-го вересня цього року на оселі УНСоюзу Союзівці в Кергонксоні, Н.Й.

Говорячи про з'їзди-зустрічі колишніх мешканців України, які відбувалися й далі відбуваються заходом регіональних комітетів, то вони є надзвичайно цінними. А це тому, що регіональні комітети в дійсності були складовою частиною збереження нашої національної ідентичности у вільному світі. Земляцькі з'їзди були і є найкращою нагодою для зустрічі з колишніми друзями з молодих літ, шкільної лавки, спільної громадської праці, з односельчанами, сусідами та друзями недолі. Як мило бачити, коли під час таких зустрічей колишні сусіди, шкільні товариші, тюремні в'язні, друзі з підпілля чи збройних формацій кидаються в обійми одне одному, вітаючись зі сльозами в очах як рідні.

Щоб наші земляки-дрогобичани могли знову зустрітися (дай Боже, щоб не останній раз!) як одна велика родина землі Івана Франка, управа Центрального Комітету робить всі заходи, щоб та зустріч була успішною, але й відмінною від попередніх. А відмінним буде тому, що з'їзд присвячуємо другій річниці проголошення Самостійної Соборної Української Держави. Під час з'їзду також згадаємо заслужених суспільно-громадських, політичних та церковних провідників Дрогобиччини, які присвятили своє життя для здобуття соборности.

Відмінний буде і тому, що матимемо представників Дрогобиччини, щоб спільно вшанувати ту історичну дату. А при тому вшануємо пам'ять наших дорогих друзів, сестер і братів, замордованих в найбільш жорстокий та дикунський спосіб московсько-большевицькими сатрапами 52 роки тому в казематах дрогобицьких тюрем.

До участи у з'їзді, під час якого буде вибір управи Центрального Комітету, запрошуємо всіх колишніх мешканців Дрогобицького повіту, незважаючи на вік. Просимо приїхати з дітьми і внуками, буде мистецька програма і забава при звуках славної оркестри „Союзівки".

Під час з'їзду можна буде набути перший збірник „Дрогобиччина — земля Івана Франка", який перевидано у Дрогобичі.

Кімнати проситься вже замовляти письмово на Союзівці з долученням чеком або моні ордером в сумі 25 дол. від особи, як завдаток. Повна належність за перебування на Союзівці під час зустрічі буде виносити від 70 до 76 дол. Програма з'їзду буде подана у пресі, а також в індивідуальних листах.

Адреса Союзівки: „Soyuzivka" Ukrainian National Ass. Estate Foordmore Rd., Kerhonkson, N.Y. 12446. Tel.: (914) 626-5641.

Степан Гевриш, голова комітету.

Від Бояна до бандуристів

Вже в сивій давнині культурного розвитку нашого народу, разом із творенням своєї окремішньої мови, творились свої власні пісні. Вони були важливою частиною релігійних обрядів і святкувань та щоденних побутових звичаїв, які передавались із покоління в покоління та набирали силу традицій. Багатство цих традицій, зокрема коляди, щедрівки, віншування, гагілки та веснянки, історичні та народні пісні і думи, зберігали, всупереч поділові нашого краю різними і змінними окупаційними кордонами, свідомість нашої національної єдности, визначували протягом довгих століть неволі етнографічні кордони наших земель і допомагали нашому народові встоятись проти денаціоналізаційних наступів наших захланних сусідів. Збереження в піснях пам'ять про нашу славну минувшину будила віру в свої сили і кликала до боротьби за кращу будучність. Пісні помагали нашим предкам і помагають нам сьогодні підноситись понад рівень сірої злободенщини і стреміти до добра, правди і справедливости, до краси, вірности та любови не тільки родинної, але й до свого ближнього, свого народу та до свого Всевишнього Творця.

В нашій нелегкій минувшині головні завдання в творенні, поширюванні та збереженні, зокрема історичних дум та пісень, виконали Богом обдаровані, талановиті співці, яких спів мав подвійну мистецьку силу завдяки власному музичному супроводі на струнному інструменті. Протягом віків, згідно з потребами практичного і мистецького розвитку, ці інструменти міняли свою форму і свої музичні спроможності, але їхнє завдання залишилось без змін.

Найкращим прикладом такого співця з княжих часів в XI ст. є для нас легендарний Боян, який був надхненником і прикладом для ґеніяльного автора лицарського епосу-пісні „Слово о полку Ігоревім", написаного при кінці XII ст. Цей епос є перлиною нашої давньої літератури і він має місце в першому ряді між подібними архитворами европейської літератури того часу, як французька „Пісня про Роланда", німецька „Пісня про Нібелюнгів" і еспанська „Пісня про мого Сіда".

Поетичний опис співу і віртуозної гри Бояна на струнному інструменті-гуслях, який подав нам автор „Слово о полку Ігоревім", можна б без вагання застосувати і до гри наших сучасних визначних бандуристів.

Не зважаючи на монгольське лихоліття та втрату державности, не припинилась наша народна творчість та не втихали наші лірники і кобзарі. Дума про Байду Вишневецького, який до свого останнього моменту воював із ворогами і радше згинув, але не здався, не зрадив своєї віри і свого народу, стала прикладом для всіх борців за волю України. В такому ж дусі завзяття і героїзму були теж думи про Гетьмана Сагайдачного, про полководців Начая і Морозенка та про гайдамаків Залізняка і Ґонту. Під впливом цих дум напевно виростали вояки-герої наших збройних сил у Визвольних змаганнях під час Першої і Другої світових війн, зокрема герої Крут і Базару.

Найвище признання і пошану кобзарям-бандуристам, як співцям про нашу долю і недолю, які зберегли серед загалу населення безперервну історичну тяглість розвитку нашої культури і наших національних стремлінь, віддав ґеній і пророк нашого народу Тарас Шевченко, називаючи збірку своїх поем „Кобзар". Про спів у життєвому побуті, чи то з радости, чи з горя; про спів козаків в неволі, чи в бойовому поході; про кобзарів, про „Бандуриста, орла сизого" та про „Перебендю" в „Кобзарі" є написано так багато, що ця тема вимагала б окремої монографії, щоб вказати, як високо цінив кобзарів та їхні пісні Шевченко, вистачить навести такі рядки його поезії:

„Наша дума, наша пісня,
Не вмре, не загине,
От де, люди, наша слава,
Слава України".

Все це вимагає від нас усвідомити собі, як багато ми завдячуємо кобзарям та їхнім пісням, що ґеніяльний талант Шевченка спрямувався, дозрівав і завершився в поезії, а не обмежився до малярства, для якого він мав високі студії. Чи могло б малярство осягнути те, що осягнула поезія?

Після знесення панщини та кріпацтва, при дещо легших окупаційних обставинах, поезії Тараса Шевченка та творчість інших велетнів нашої літератури і науки, спів кобзарів та спонтанне поширення по всій Україні хорових з'єднань започаткували при кінці XIX ст. процес національного пробудження нашого народу, який довів до постання самостійної і соборної Української держави в 1918 році.

Тоді в обставинах повної творчої свободи зродилась велика ідея створити кобзарський хор. Цій світлій ідеї кобзаря-віртуоза В. Ємця тривалих основ надав визначний етнограф і знавець кобзарства Г. Хоткевич. При співпраці полтавських бандуристів він створив Капелю, яка на тернистій дорозі свого 75-літнього розвитку, при першій нагоді, назвалась іменем Т. Шевченка, „піднесла бандуру від народного інструменту до інструменту великих музичних можливостей", а кобзарсько-хоровий спів до сьогоднішніх мистецьких вершин. На цій дорозі розвитку Капелі видніють, крім вже названих, визначні постаті мистецьких керівників, як В. Кабачок, Д. Піка, Н. Городовенко, Д. Балацький, Г. Назаренко, Г. Китастий, П. Потапенко, В. Божик, І. Задорожний та В. Колесник. Видніють постаті визначних солістів та бандуристів, як П. Міняйло, Я. Протопопів, Й. Панасенко, Г. Махиня, І. Зайферт, М. Мінський, Іван і Петро Китастий, Олександер і Петро Садовий, Є. Цюра, Г. Попів, П. Гончаренко, В. Кучер, М. Лісківський, Ф. Погорілий, П. Пахолюк, Ю. Оришкевич, Я. Цісарук та П. Писаренко. Видніє постать довголітнього (40 років) головного адміністратора П. Гончаренка, який разом із своїм братом Олександром були майстрами-будівничими сучасних бандур.

Капеля завжди гідно і вірно сповняла ті ідеали та заповіти, які залишив нам Т. Шевченко. Тож і в 75-му році своєї праці Капеля знова заплянувала незвичайно благородну, патріотичну, мистецьку поїздку до країн нашої східньої діяспори, а зокрема до сучасної Росії, де є понад 5 мільйонів нашого населення із різним рівнем свідомости свого національного походження. Розбудити та підвищити їхню свідомість — це завдання найкраще може виконати Капеля не тільки тому, що вона є нашою найкращою мистецькою одиницею, яка всюди і всіх захоплює своїм співом та приєднує нам прихильників, але ще більше тому, що її члени, як до певної міри і вся західня діяспора, є незаперечним доказом і чудовим прикладом, що можна і треба бути взірцевим громадянином держави свого поселення, чи народження і рівночасно зберігати свою культурну спадщину та в міру можливости допомагати країні походження своїх батьків, дідів і прадідів. В такому світлі, поїздка Капелі повинна знайти зрозуміння, згоду і підтримку серед усіх держав східньої діяспори.

Однак здійснення такої, історичного значення, поїздки залежатиме таки від нашої, дякувати Богу, свідомої і жертвенної громади!

Роман Лазарчук